

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКЕ ГЕОГРАФІЧНЕ ТОВАРИСТВО
Львівський педагогічний інститут імені Лесі Українки
Волинський відділ Українського географічного товариства

ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ

Київ - 1993

ББК 74 /4УКР/ - 222 + 26.8 /4 УКР/

Проблеми розвитку географічної освіти в Україні:
Тез. доп. Ред. кол. Шищенко П.Г. /відп. ред./ та ін.-
Київ, 1993. - 196 с.

У збірнику вміщено тези доповідей, присвячених формуванню концепції розвитку географічної освіти в Україні, удосконаленню професійної підготовки студентів-географів в університетах та педінститутах, питанням посилення ролі шкільної географії в підвищенні освітнього і культурного рівня підростаючого покоління.

Редаційна колегія:

П.Г.Шищенко /відповідальний редактор/, М.Д.Пістун /заступник відпов. редактора/, П.В.Луцишин /відповідальний секретар/, Я.І.Жупанський, Я.О.Мольчак, І.П.Половина, О.І.Шаблія, І.В.Мельничук.

Тези доповідей /Луцьк, травень 1993 р./

Міністерство освіти України

Дикаренко Н.М., Сергішко Т.С. До питання про формування еколого-географічних понять при підготовці майбутніх вчителів географії.....	92
Мальська М.П. Екологічні аспекти вузівського курсу "Економічна географія".....	94
Коновалова Н.І., Кілітська К.І., Дутчак М.В., Жук М.В. Еколого-географічне виховання студентів в період проходження учбової комплексної географічної практики.....	95
Поташнюк Р.З. Питання екології людини в професійній підготовці вчителя географії.....	97
Петрик О.І. Екологія і здоров'я.....	98
Ніколаць О.Ф., Стасюк М.С. Про посилення ролі географічного краєзнавства в формуванні економічного і екологічного мислення.....	99
Мордвінов О.Г. Географізація освіти в педагогічних вузах.....	100
Барановська О.В., Міхелі С.В. Аналіз антропогенних змін природного середовища в краєзнавчому вивченні регіону.....	101
Ампілова Л.П., Шульженко Л.С., Шахов Ю.І. Диференціація географічної освіти та її органічний зв'язок з національною історією, мовою, культурою.....	102
Кондратюк І.І., Полоса О.І., В.Л. Смольський, В.А. Хомутов. Сучасне краєзнавство в структурі географічної освіти України.....	103
Благова Е.І., Бондаренко Л.Б., Благов В.В. Посилення краєзнавчого напрямку в підготовці вчителя географії.....	104
Лабідьва А.О., Мальцева Л.В. Краєзнавчі аспекти географічної освіти.....	105
Ковальов О.П. Проблема критеріїв географічності та географічна освіта.....	106
Герасимчук В.М., Молчак Я.Ю. Проблеми педагогізації вузівського курсу фізичної географії України.....	106
Білявський Г.О., Падун М.М., Петренко О.М. Про вивчення фізичної географії території зарубіжних держав.....	110
Максимова Е.М., Мацяк Д.М. Активні методи навчання при підготовці вчителя географії.....	111
Коваль Г.І. Нові методи навчання у викладанні економічної і соціальної географії.....	113
Сасихов В.О. Нетрадиційні джерела формування географічних понять.....	115

Топузов М.С., Топузов О.М., Максименко Т.І. Удосконалення форм і методів підготовки вчителя географії.....	116
Криловець М.Г. Формування педагогічної майстерності у майбутніх вчителів географії.....	117
Бенедюк В.В. Про деякі особливості вивчення морів України.....	118
Влагов В.П. До питання вивчення міст України.....	120
Барановський М.О. Про вивчення способу життя населення в соціально-економічних географічних дисциплінах вузів.....	121
Булава Л.М., Кравченко П.А. Система формування географічного світогляду студентів спеціальності "Історія та географія".....	122
Левицький І.Ю., Жемеров О.О., Захаров С.В., Янчук Д.Ю., Ампілогова Л.П. Регіональний і університетський науково-методичний центр безперервної географічної освіти та методики викладання географічних дисциплін.....	123
Некос В.Ю. Програмні лекції - нова форма розбудови і контролю учбово-пізнавальної діяльності.....	124
Короткова А.Й., Любіцева О.О., Вейдик О.О., Вінниченко І.В., Бабарицька В.К. Значення географічної освіти в підготовці менеджерів туризму.....	125
Онїщенко Л.М., Гринюк Т.А. Методика організації та проведення педагогічних практик.....	127
Жадан В.І. Польові практики в системі підготовки вчителя географії.....	129
Кукурудза С.І. Фахова підготовка географів і проблеми практик.....	131
Бурка Я.А., Коновалова Н.І. Роль виробничої практики в учбово-науковому процесі.....	133
Федірко О.М. Ландшафтно-лісовий практикум /до методики проведення/.....	134
Леонтьєва Г.Г., Маргінєнко В.О. До проведення лабораторних занять з економічної і соціальної географії України в Сумському педінституті.....	136
Байцар А.Л. Гірський розділ комплексної географічної практики /до методики проведення/.....	137
Максименко Н.В. Учбово-дослідницька робота студентів першого курсу під час радіогеографічного етапу загально-екологічної практики.....	138

В. І. Жадан

ПОЛЬОВІ ПРАКТИКИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Однією з найважливіших рис кваліфікованого викладача географії є вміння провадити спостереження в природі; вчитель, який не навчився спостерігати в природі, розуміти її явища, процеси та форми, не зуміє навчити орієнтуватись в навколишній дійсності і своїх учнів.

Звідси зрозуміла важлива роль польових практик у системі підготовки майбутніх вчителів географії у педагогічних вузах. Саме в полі студенти набувають навичок та вмінь пізнавати природу, виявляти взаємозв'язки та закономірності географічних явищ. В процесі польових практик у студентів виникають міцні, сталі асоціації між знаннями про природу, набутими в теоретичних курсах та самою природою; проводиться закріплення набутих знань та перевірка їх практичної цінності. У полі студент-географ вчиться бачити у природі об'єкт дослідження своєї науки, тут же він повинен оволодіти прийомами та методами вивчення та пізнання цього складного, різноманітного та динамічного об'єкту.

Для досягнення максимального ефекту в навчальному відношенні при організації системи польових практик в педагогічному вузі потрібно керуватися наступними основними положеннями: 1/ відповідність структури та методики учбового процесу сучасному рівню науки та вимогам практики; 2/ можливість набуття практикантами сучасності сучасних методів та прийомів вивчення різних природних об'єктів, і в першу чергу, - природних комплексів різного таксономічного рангу; 3/ розвиток у студентів здібностей спостерігати та вивчати не лише окремі природні об'єкти та явища, а й їх різноманітні складні зв'язки та взаємний вплив природних компонентів; 4/ розвиток у студентів навичок самостійної роботи в процесі життя та навчання в польових умовах; 5/ підготовка студентів до майбутньої навчальної та науково-дослідної діяльності.

При проведенні польових практик /і особливо - комплексних/ надзвичайно важлива є цілісність у трактуванні навколишнього природного середовища та окремих його елементів усіма викладачами - керівниками практики. Без наявності єдиного трактування природних процесів та явищ, їх генетичних зв'язків, без єдиної індексації природних об'єктів неможливо надати процесу пізнання,

особливо на польовій практиці, необхідної стрункості та чіткості. Під час польової практики всім студентам та кож повинні ставитися однакові вимоги в межах кожного виду робіт. Уніфікованими повинні бути вимоги щодо об'єму робіт та участі кожного члена учбової групи /бригади/ у їх виконанні, кількості та характеру звітних матеріалів, якості їх виконання тощо. Необхідна також загальна система обліку знань та їх оцінка. Остаточну оцінку кожному студентові доцільно виставляти як суму оцінок за якість польових робіт, камеральні заняття, польову документацію та написані розділи звіту. Добрим стимулом для самостійних дослідницьких робіт під час польових практик є продумана система індивідуальних завдань студентам. Як правило, це невелика тема, яка виконується кожним студентом в процесі польової практики, а надалі вона може стати основою для наукової доповіді на студентських наукових конференціях, курсової або дипломної роботи.

Польові практики – надзвичайно важливий та відповідальний етап не лише навчання, а й виховання майбутнього спеціаліста-природознавця, майбутнього педагога. Так, коли в інших сферах навчального процесу /на лабораторних заняттях, лекціях, семінарах/ студент працює переважно індивідуально, то польові роботи – це праця цілого колективу: поставлені задачі та проблеми, як правило, вимагають колективного рішення студентів. Серйозне відношення до студентів уже під час підготовчого періоду, залучення їх до підготовки різних допоміжних для практики матеріалів, знайомство з картографічними та літературними джерелами, розподіл організаційних обов'язків тощо формують у студентів самостійність та вчать організаційній чіткості, індивідуальній та колективній відповідальності за доручену на період польової практики ділянку роботи, згуртовують студентський колектив.

Перебування у польових умовах, використання наметів, колективне харчування тощо виробляє у студентів навички організації стоянок, ночівель, проведення польових дослідницьких робіт, екопедичних маршрутів та екскурсій. Крім того, перебування у полі формує у студентів фізичну та психологічну стійкість, солідарність та колективізм.

Велику роль відіграють польові практики в естетичному та патріотичному вихованні студентів-географів.

В зв'язку з цим польові практики мають зайняти чільне місце у системі підготовки майбутнього вчителя географії.